

Date: 23rd December-2024

**XORIJIY TILLARNI O'ZLASHTIRISH TA ESDA QOLISH VA ESDA SAQLASH
JAROYONING PSIXOLOGIK AHAMIYATI.**

Olimjonova Ziynat Bobomurod qizi

International school of finance technology and science instituti katta o'qituvchisi

Hakimova Mohinur Asiljon qizi

Xorijiy til va adabiyot yo'nalishining 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada xorijiy tillarni o'zlashtirish jarayonida esda qolish va esda saqlash mexanizmlarining psixologik ahamiyati o'rganiladi. Ushbu jarayonlar xotiraning asosiy funksiyalari — kodlash, saqlash va qayta tiklash orqali amalga oshadi. Motivatsiya, e'tibor va hissiy holat kabi psixologik omillarning til o'rganishga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, esda qolish va esda saqlashni rivojlantirish uchun mnemoteknika, interaktiv o'quv usullari va takrorlash texnikalari bo'yicha tavsiyalar beriladi. Maqola xorijiy tillarni muvaffaqiyatli o'zlashtirish uchun psixologik strategiyalarning muhimligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Xorijiy tillar, xotira, esda qolish, esda saqlash, psixologiya, motivatsiya, mnemoteknika, o'rganish strategiyalari.

Xorijiy tillarni o'zlashtirish inson miyasi faoliyatidagi murakkab psixologik jarayonlardan biri bo'lib, bunda esda qolish va esda saqlash asosiy omil hisoblanadi. Ushbu jarayon miyaning bilish faoliyati, xotira, diqqat, idrok va motivatsiya kabi psixologik mexanizmlar bilan chambarchas bog'liq. Esda qolish va esda saqlash qobiliyatlari xorijiy til ko'nikmalarini samarali shakllantirish, yangi so'z va grammatik qoidalarni o'zlashtirish, talaffuz va og'zaki nutqni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Inson tafakkuri va xotirasi murakkab psixologik jarayonlardan tashkil topgan bo'lib, ular bilish jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Esda qolish va esda saqlash jarayonlari shaxsning bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirishida asosiy rol o'ynaydi. Ushbu jarayonlar nafaqat kundalik hayotdagi faoliyatda, balki ta'lim jarayonida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Inson o'zlashtirgan bilim va tajribalarni uzoq muddatli xotirada saqlab qolish orqali bilimlar bazasini shakllantiradi va kelajakdagi faoliyatida ularni samarali qo'llaydi.

Esda saqlash – bu qabul qilingan axborotning vaqt o'tishi bilan uzoq muddatli xotirada saqlanishi va zarur paytda tiklanish jarayoni. Esda saqlash jarayonining samaradorligi bir qancha omillarga bog'liq:

Xorijiy tillarni o'qitishda psixologik bilimlarning ahamiyati katta. O'qituvchilar o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda darslarni tashkil etishlari, motivatsiyani oshirishlari va til o'rganish jarayonida paydo bo'ladigan "to'siqlar"ni bartaraf etishlari zarur. Shuningdek, katta yoshli o'quvchilarga chet tilini o'rgatishda zamonaviy psixologik yondashuvlarni qo'llash, pedagogik mahorat va kasbiy kompetentlik darajasini oshirish muhimdir.

Til o'rganishda esda qolish va esda saqlashni yaxshilash usullari:

Date: 23rd December-2024

✓ Takrorlash va intervalli takrorlash: Axborotni qayta-qayta esga tushirish va takrorlash. Soʻz va iboralarni muntazam takrorlash orqali qisqa muddatli xotiradan uzoq muddatli xotiraga uzatish mumkin. Intervallar bilan takrorlash. Ma'lumotlarni ma'lum vaqt oraligʻida takrorlash xotiraning mustahkamlanishiga yordam beradi.

✓ Mnemonik usullar: Yangi ma'lumotlarni qisqartirish, oson soʻzlar yoki hikoyalar yordamida eslab qolish samaradorligini oshiradi.

✓ Assotsiatsiya metodi: Ma'lumotlarni tanish obyektlar, voqealar yoki suratlar bilan bogʻlash orqali eslab qolish osonlashadi.

✓ Hikoya tuzish: Soʻzlar yoki tushunchalar ketma-ketligini bir hikoyaga joylashtirish orqali esda saqlashni yaxshilash mumkin.

✓ Xotira xaritasi :Tushunchalarni diagramma yoki xarita koʻrinishida tasvirlash orqali ularni yaxshiroq eslab qolish mumkin

Xorijiy tillarni oʻzlashtirishda esda qolish va esda saqlash jarayonlarining psixologik ahamiyati katta. Psixologik yondashuvlar va metodikalarni qoʻllash orqali til oʻrganish samaradorligini oshirish mumkin. Oʻqituvchilar va oʻquvchilar psixologik bilimlardan foydalanib, til oʻrganish jarayonini yanada samarali tashkil etishlari lozim. Xorijiy til oʻrganish inson miyasi faoliyatidagi murakkab psixologik jarayonlardan biri hisoblanadi. Bu jarayonda **esda qolish** va **esda saqlash** asosiy mexanizmlar sifatida namoyon boʻladi. Til oʻrganish samaradorligi oʻquvchining yangi soʻzlar, grammatik qoidalar va talaffuzni eslab qolishi va ularni zarur vaqtda toʻgʻri qoʻllay olish qobiliyatiga bogʻliq. Xotiraning faoliyati nafaqat ma'lumotlarni saqlash, balki ularni toʻgʻri va tezkor tarzda qayta tiklash qobiliyati bilan ham belgilanadi.

Xulosa oʻrnida shuni aytish joziki, oʻqituvchilar va pedagoglar oʻquvchilarning individual xotira turlarini inobatga olgan holda dars jarayonlarini tashkil etishlari lozim. Shuningdek, samarali ta'lim usullari va innovatsion texnologiyalar yordamida oʻquvchilarda til oʻrganish koʻnikmalarini rivojlantirish mumkin. Shu tariqa esda qolish va esda saqlash jarayonlarini toʻgʻri boshqarish xorijiy tillarni muvaffaqiyatli oʻzlashtirishning asosiy kaliti hisoblanadi. Esda qolish va esda saqlash jarayonlari xorijiy til oʻrganish samaradorligini belgilovchi asosiy omillardir. Qisqa va uzoq muddatli xotira, mexanik va mantiqiy yondashuvlar orqali olingan bilimlarni mustahkamlash, takrorlash va amaliy mashgʻulotlar yordamida xotirani kuchaytirish zarur.

